

Василь Васильович КІКІНЧУК,
кандидат юридичних наук, доцент
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

Наталія Олександрівна ПРІБИТКОВА
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

СУТНІСТЬ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті обґрунтовано, що засоби доказування є невід'ємним елементом кримінального процесуального доказування в кримінальному провадженні. Підкреслено, що засобам доказування та доказуванню в кримінальному провадженні притаманні спільні ознаки, які вказують та водночас обумовлюють їх взаємозалежність. Установлено, що доказуванню в кримінальному провадженні властива низка ознак, які в своїй сукупності визначають його сутність, значення та місце в кримінальній процесуальній діяльності: чітка кримінальна процесуальна регламентація; кореляція з міжнародно-правовими стандартами; здійснюється виключно уповноваженими суб'єктами; симбіоз розумової та процесуальної діяльності; пізнавальний характер; спрямованість на встановлення обставин, що підлягають доказуванню та мають значення для кримінального провадження; здійснюється тільки в рамках кримінального провадження та

за допомогою процесуальних інструментів. З'ясовано, що засобами доказування в кримінальному провадженні є інструменти отримання, перевірки та оцінки доказів під час досудового розслідування та судового розгляду. Виокремлено основні ознаки засобів доказування в кримінальному провадженні, які в своїй сукупності визначають їх сутність, є: регламентованість кримінальним процесуальним законодавством підстав і порядку їх використання; спрямованість на встановлення обставин, що підлягають доказуванню та мають значення для кримінального провадження, а також вмотивування прийняття процесуальних рішень і аргументування правових позицій з процесуальних питань; відповідність міжнародно-правовим стандартам; використовуються виключно уповноваженими суб'єктами під час здійснення кримінального провадження.

Ключові слова: доказування, засоби доказування, кримінальне провадження, пізнання, сутність, ознаки.

Постановка проблеми. Розслідування кримінального правопорушення – це складна, багатогранна та разом із тим чітко регламентована діяльність уповноважених суб'єктів. При цьому основними цілями такого розслідування є збирання належної, достовірної, допустимої та достатньої доказової бази для вирішення завдань кримінального провадження, закріплених у ст. 2 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України, загалом і проміжних ситуативно зумовлених тактичних завдань розслідування зокрема. З огляду на що не втрачає своєї актуальності питання про кримінальне процесуальне доказування в цілому та його елементи зокрема.

Приміром, украй нагальним є вирішення проблематики щодо чіткого й якісного врегулювання кримінальним процесуальним законодавством процедури та засобів доказування. Адже без цього в принципі неможливо оптимізувати досудове розслідування та забезпечити ефективність кримінального провадження. Проте вирішення окресленої проблематики не може відбуватися без установаження сутності інституту засобів доказування в кримінальному провадженні. Бо діяльність з удосконалення нормативної регламентації та правозастосовної практики не може реалізуватися попри вироблення єдиних (уніфікованих) і чітких підходів до розуміння сутності самої проблеми та предмету, який потребує вирішення.

У контексті вищенаведеного вбачається своєчасним і цінним з прагматичної та праксеологічної точок зору з'ясування сутності засобів доказування в кримінальному провадженні.

Інститут кримінального процесуального доказування, його структура, стандарти, завдання та місце в кримінальній процесуальній діяльності неодноразово досліджували з різних аспектів Р. І. Благута, Н. Р. Бобечко, О. О. Бондаренко, В. В. Вапнярчук, І. В. Гловюк, О. М. Гумін, Ю. В. Гуцуляк, С. О. Данькова, О. М. Дуфенюк, О. В. Капліна, А. В. Коваленко, В. О. Попелюшко, О. В. Пчеліна, В. В. Романюк, Г. К. Тетерятник, В. М. Фігурський, Т. Г. Фоміна, О. Г. Шило, О. О. Юхно та інші. Однак, не

озираючись на безспірно вагомий внесок указаних фахівців у вирішення низки проблем теоретичного та практичного характеру, пов'язаних із реалізацією доказування в кримінальному провадженні загалом чи під час досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень зокрема, чимало аспектів залишається невирішеними чи потребують більш детального дослідження. Зокрема, на сторінках фахової наукової літератури основна увага приділяється з'ясуванню загальних засад кримінального процесуального доказування, а також визначенню критеріїв і стандартів збирання, перевірки та оцінки доказів з позиції їх належності, достовірності, допустимості та достатності. Проте невиправдано мало уваги приділяється як з боку науковців, так і практиків питанню про засоби доказування, зокрема визначенню їх сутності та їх систематизації.

Метою статті є визначення сутності засобів доказування в кримінальному провадженні та розкриття змісту їх основних ознак.

Виклад основного матеріалу. Передусім слід здійснити аналіз наукових підходів до визначення поняття доказування в кримінальному провадженні, адже засоби доказування є невід'ємним елементом указаної категорії та не можуть розглядатися у відриві від неї. Бо, як частина і ціле, їм притаманні спільні ознаки, які вказують та водночас обумовлюють їх взаємозалежність.

Окремо зазначимо, що в кримінальному процесуальному законодавстві не наводиться трактування ані терміну «доказування», ані терміну «кримінальне процесуальне доказування». Законодавець обмежується вказівкою, що «доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження»¹.

Є. М. Компанець за результатами проведеного ретроспективно-прогресивного аналізу поняття доказування в кримінальному провадженні пропонує під доказуванням розуміти «розумово-практичну, змагальну діяльність суб'єктів кримінального провадження, яка проходить у визначеній процесуальній формі, спрямована на виявлення та доведення в суді обставин кримінального провадження з метою прийняття уповноваженими особами проміжних та остаточних рішень»². При цьому повністю погоджуємося з науковцем з приводу того, що «єдність підходів до розуміння доказування сприяла б реалізації суб'єктами кримінального провадження своїх прав та ефективному виконанню завдань кримінального судочинства»³.

Більшість науковців тлумачать кримінальне процесуальне доказування як діяльність з пізнання певних фактів, обставин. Наприклад, М.А. Погорецький стверджує, що сутність доказування полягає передусім у

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.

² Компанець Є.М. Поняття доказування в кримінальному провадженні: ретроспективно-прогресивний аналіз. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2021. № 52. С. 113. DOI <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.52.25>.

³ Там само.

пізнанні обставин кримінального правопорушення, а також отриманні процесуальних доказів у результаті такого пізнання та обґрунтуванні ними рішень у кримінальному провадженні¹. На думку вченого, не варто розглядати доказування поза пізнанням, оскільки останній є його невід'ємною частиною. Неможливо зібрати докази без пізнання явищ і процесів, що передували, супроводжували та/чи настали після вчинення кримінального правопорушення. Тому в цілому можна погодитися з позицією, що доказуванню властивий пізнавальний аспект, який полягає у «встановленні фактичних даних або одержанні за їх допомогою знань про шукані факти»². Прихильниками трактування доказування в кримінальному провадженні через призму пізнавальної діяльності також є В. П. Гмирко³, Ю. М. Грошевий⁴, В. М. Іщенко⁵, О. В. Капліна⁶, Н. С. Шаптала⁷, М. Є. Шумило⁸ тощо. Приміром, Ю. М. Грошевий розглядає доказування як елемент кримінально-процесуального пізнання⁹. У цьому контексті слушним є твердження, що «пізнання у кримінальному провадженні здійснюється лише за допомогою кримінального процесуального доказування – врегульованої законом процесуальної діяльності, що полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження»¹⁰.

Н. С. Шаптала зазначає, що гносеологічною основою доказування є саме пізнання¹¹, В. П. Гмирко взагалі пропонує під доказуванням розуміти «прикладну юридичну пізнавально-дослідницьку й проєктно-реалізаційну діяльність»¹². О. Рибалка, розкриваючи теоретичні засади доказування в кримінальному процесі, теж указує, що «у теорії доказів протягом тривалого часу закріплено уявлення про доказування як різновид пізнання обставин злочину, які мають значення для розслідування злочину та провадження в

¹ Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі. Харків, 2007. С. 230, 498.

² Котюк І. І. Судова гносеологія: проблеми методології та практики : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2008. С. 31.

³ Гмирко В. П. Доказування в кримінальному процесі: діяльнісна парадигма. Теоретичний аналіз. Проблематизація. СМД-репрезентація. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2010. 314 с.

⁴ Грошевий Ю. Деякі проблеми кримінально-процесуальної теорії. *Вісник Академії правових наук*. 2004. № 3. С. 134–145.

⁵ Іщенко В. М. Докази і доказування в кримінальному процесі / за ред. Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної. Харків, 2010. С. 131–151.

⁶ Капліна О. В. Збирання доказів сторонами кримінального провадження за КПК України. *Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: матеріали Всеукраїнської інтернет-конференції, 27 листопада 2013 р., м. Одеса*. Одеса, 2013. С. 223–229.

⁷ Шаптала Н. С. Філософсько-правові виміри доказування в конституційному судовому процесі: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.12. Київ, 2019. 38 с.

⁸ Шумило М. Є. Реабілітація в кримінальному процесі України: монографія. Харків: Арсіс, 2001. 320 с.

⁹ Грошевий Ю. Деякі проблеми кримінально-процесуальної теорії. *Вісник Академії правових наук*. 2004. № 3. С. 144.

¹⁰ Доказування у кримінальному провадженні: курс лекцій / О. О. Бондаренко, Г. І. Глобенко, В. В. Романюк та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. О. Юхна. Харків: ХНУВС, 2018. С. 34.

¹¹ Шаптала Н. С. Філософсько-правові виміри доказування в конституційному судовому процесі : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.12. Київ, 2019. 38 с.

¹² Гмирко В. П. Доказування в кримінальному процесі: діяльнісна парадигма. Теоретичний аналіз. Проблематизація. СМД-репрезентація. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2010. С. 179.

кримінальній справі, що характеризується єдністю двох взаємопов'язаних ступенів пізнання чуттєвого (безпосереднього) й раціонального (опосередкованого)»¹. При цьому сам учений пропонує під категорією доказування в кримінальному процесі розуміти «врегульований нормами кримінально-процесуального права процес набуття істинних знань про подію та обставини злочину»².

У цілому варто погодитися, що доказуванню в кримінальному провадженні дійсно властивий пізнавальний характер. У цьому контексті, на наше переконання, найбільш удалим є визначення сутності доказування, запропоноване авторським колективом навчального посібника «Докази та доказування у кримінальному провадженні». На їх думку, «за своєю гносеологічною суттю кримінальне процесуальне доказування – пізнавальна діяльність, наслідком здійснення якої є формування суб'єктивного образу об'єктивної дійсності про подію минулого, а за характером – діяльність і має розглядатися як:

- встановлення та дослідження обставин кримінального провадження, що входять до предмета доказування, тобто діяльність відповідних державних органів і учасників процесу з збирання (формування), перевірки й оцінки доказів;

- логічне формулювання й обґрунтування певної тези, висновків у процесуальних рішеннях у кримінальному провадженні»³.

Відповідно доказуванню в кримінальному провадженні властива низка ознак, які в своїй сукупності визначають його сутність, значення та місце в кримінальній процесуальній діяльності. Зокрема, основними з таких ознак є:

- чітка кримінальна процесуальна регламентація;
- кореляція з міжнародно-правовими стандартами;
- здійснюється виключно уповноваженими суб'єктами;
- симбіоз розумової та процесуальної діяльності;
- пізнавальний характер;
- спрямованість на встановлення обставин, що підлягають доказуванню та мають значення для кримінального провадження;
- здійснюється тільки в рамках кримінального провадження та за допомогою процесуальних інструментів.

Перелічені ознаки напряму обумовлюють специфіку структурних елементів кримінального процесуального доказування. Зокрема, одним із невід'ємних складових доказування в кримінальному провадженні є засоби доказування. Вказаний термін, за аналогією з терміном «доказування», законодавчо не закріплений. Проте він активно використовується як науковцями, так і правниками-практиками в своїй повсякденній

¹ Рибалка О. Теоретичні засади доказування в кримінальному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 282. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.8.46>.

² Там само. С. 283.

³ Докази та доказування у кримінальному провадженні: навч. посібник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. С. 75.

професійній діяльності. Одними із перших згадок про вказане поняття є наукові праці з галузі кримінального процесу ще за часів радянської України. Зокрема, М. Гродзинський засобами доказування, за допомогою яких встановлюються факти, називав докази. На думку вченого, засоби доказування – це одне із значень терміну «докази». При цьому науковець пояснює свою позицію наступним чином: «положення закону, які регламентують збирання, витребування і подання доказів, стосуються засобів доказування і мають на увазі виклик і допит свідків, проведення експертизи (з наступним одержанням висновку експерта), відшукання і дослідження речових доказів, витребування необхідних для справи документів тощо»¹. Тобто з наведеного помітно, що М. Гродзинський фактично зводить засоби доказування до діяльності зі «збирання, витребування та подання доказів».

Своєю чергою, С. М. Стахівський, на дисертаційному рівні досліджуючи кримінально-процесуальні засоби доказування, наголошує, що безпосереднім і водночас єдиним засобом кримінального процесуального доказування є виключно кримінальні процесуальні докази². Проте, на нашу думку, такий підхід є занадто вузьким і не виправдано зменшує змістовне наповнення досліджуваної категорією, а значить і обсяг інструментарію, за допомогою якого уповноважені суб'єкти можуть здійснювати доказування в кримінальному провадженні. Тому нам імпонує позиція, якої дотримуються Н. Р. Бобечко, В. М. Фігурський. На їх думку, «докази займають чільне місце серед засобів кримінального процесуального доказування, однак поряд з процесуальними діями, як способами їх отримання та перевірки, вони виконують різну роль у процесі доказування. Види засобів кримінального процесуального доказування мають власне призначення. Применшувати значення інших засобів кримінального процесуального доказування не виправдано. Якщо докази позначають пізнавальний компонент доказування, то способи їх отримання і перевірки становлять його засвідчувальний компонент. Інформація про факти і обставини, що підлягають доказуванню і мають значення для кримінального провадження, стає надбанням суб'єкта доказування лише за допомогою здійснення процесуальних дій. Понад те, не будь-які знання елементів предмету доказування можуть вважатися придатними у цьому процесі, а лише ті, що одержані за дотримання установленого законом процесуальної форми»³.

Дійсно, не можна засоби доказування зводити виключно до доказів, адже останні необхідно отримати, перевірити та оцінити. А це здійснюється за допомогою проведення певних дій чи їх комплексу. При цьому останні

---

¹ Гродзинський М. Питання доказування у Кримінально-процесуальному кодексі Української РСР. *Радянське право*. 1962. № 2. С. 56–57.

² Стахівський С. М. Кримінально-процесуальні засоби доказування : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.09. Київ, 2005. С. 6.

³ Бобечко Н. Р., Фігурський В. М. Поняття засобів кримінального процесуального доказування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 310. DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.32782/2524-0374/2023-5/77](https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/77).

обов'язково повинні бути регламентовані кримінальним процесуальним законодавством. Відповідно сміло можна стверджувати, що засобами доказування в кримінальному провадженні, поряд із доказами, є процесуальні дії. Такої позиції дотримується багато вітчизняних процесуалістів. Зокрема, мова йде про таких учених, як К. В. Антонов, Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк, В. Т. Нор, О. В. Сачко, В. М. Тертишник, В. Г. Уваров тощо. Названі науковці пропонують виокремлювати дві групи засобів доказування залежно від форми реалізації доказування в кримінальному провадженні – розумової чи процесуальної діяльності. На думку вчених, засобами логічно-розумового доказування є докази, а процесуального – процесуальні дії, за допомогою яких отримують докази. Такими процесуальними діями можуть бути слідчі (розшукові), негласні слідчі (розшукові) дії, заходи забезпечення кримінального провадження¹. Крім того, до засобів доказування у кримінальному провадженні в широкому розумінні науковці пропонують відносити «загальновідомі та визнані (безспірні) факти, презумпції, преюдиції, фікції і, власне, докази»².

При цьому метою засобів доказування в кримінальному провадженні є «встановлення істини за наслідками кримінального провадження, а також формування та аргументування правових позицій з поточних процесуальних питань»³. Основні ж ознаки засобів доказування повністю корелюються з ознаками доказування в кримінальному провадженні.

Висновки. Отже, засоби доказування в кримінальному провадженні – це передусім інструменти отримання, перевірки та оцінки доказів під час досудового розслідування та судового розгляду. Основними ознаками засобів доказування в кримінальному провадженні, які в своїй сукупності визначають їх сутність, є: регламентованість кримінальним процесуальним законодавством підстав і порядку їх використання; спрямованість на встановлення обставин, що підлягають доказуванню та мають значення для кримінального провадження, а також вмотивування прийняття процесуальних рішень і аргументування правових позицій з процесуальних питань; відповідність міжнародно-правовим стандартам; використовуються виключно уповноваженими суб'єктами під час здійснення кримінального провадження.

¹ Антонов К. В., Сачко О. В., Тертишник В. М., Уваров В. Г. Теорія доказів: підручник для слухачів магістратури юридичних вузів / за заг. ред. д.ю.н., професора В. М. Тертишника. Київ: Алерта, 2015. С. 78; Докази та доказування у кримінальному провадженні: навч. посібник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. С. 39; Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 19: Кримінальний процес, судострій, прокуратура та адвокатура / редкол.: В. Т. Нор (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2020. С. 303–305.

² Там само; Бобечко Н. Р., Фігурський В. М. Поняття засобів кримінального процесуального доказування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 311. DOI [HTTPTS://DOI.ORG/10.32782/2524-0374/2023-5/77](https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/77).

³ Бобечко Н. Р., Фігурський В. М. Поняття засобів кримінального процесуального доказування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 315. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/77>.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонов К. В., Сачко О. В., Тертишник В. М., Уваров В. Г. Теорія доказів: підручник для слухачів магістратури юридичних вузів / за заг. ред. д.ю.н., професора В. М. Тертишника. Київ: Алерта, 2015. 294 с.

2. Бобечко Н. Р., Фігурський В. М. Поняття засобів кримінального процесуального доказування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 309–316. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/77>.

3. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 19: Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура / редкол.: В. Т. Нор (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2020. 960 с.

4. Гмирко В. П. Доказування в кримінальному процесі: діяльнісна парадигма. Теоретичний аналіз. Проблематизація. СМД-репрезентація. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2010. 314 с.

5. Гродзинський М. Питання доказування у Кримінально-процесуальному кодексі Української РСР. *Радянське право*. 1962. № 2. С. 56–61.

6. Грошевий Ю. Деякі проблеми кримінально-процесуальної теорії. *Вісник Академії правових наук*. 2004. № 3. С. 134–145.

7. Докази та доказування у кримінальному провадженні: навч. посібник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 272 с.

8. Доказування у кримінальному провадженні: курс лекцій / О. О. Бондаренко, Г. І. Глобенко, В. В. Романюк та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. О. Юхна. Харків: ХНУВС, 2018. 156 с.

9. Іщенко В. М. Докази і доказування в кримінальному процесі / за ред. Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної. Харків, 2010. С. 131–151.

10. Капліна О. В. Збирання доказів сторонами кримінального провадження за КПК України. *Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: матеріали Всеукраїнської інтернет-конференції, 27 листопада 2013 р., м. Одеса*. Одеса, 2013. С. 223–229.

11. Компанець Є. М. Поняття доказування в кримінальному провадженні: ретроспективно-прогресивний аналіз. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2021. № 52. С. 110–114. DOI <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.52.25>.

12. Котюк І. І. Судова гносеологія: проблеми методології та практики : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2008. 37 с.

13. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.

14. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі. Харків, 2007. 576 с.

15. Рибалка О. Теоретичні засади доказування в кримінальному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 281–284. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.8.46>.

16. Стахівський С. М. Кримінально-процесуальні засоби доказування : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2005. 31 с.

17. Шаптала Н. С. Філософсько-правові виміри доказування в конституційному судовому процесі : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.12. Київ, 2019. 38 с.

18. Шумило М. Є. Реабілітація в кримінальному процесі України : монографія. Харків : Арсис, 2001. 320 с.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2024

Vasyl V. KIKINCHUK,

PhD in Law, Associate Professor

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

Natalia OI. PRIBYTKOVA

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

THE ESSENCE OF MEANS OF EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

In this article, it has been emphasized that on the pages of professional scientific literature, the main attention is paid to clarifying the general principles of criminal procedural evidence, as well as determining the criteria and standards for collecting, verifying and evaluating evidence from the standpoint of its relevance, reliability, admissibility and sufficiency. However, unjustifiably little attention is paid by both scientists and practitioners to the issue of means of evidence, in particular, determining their essence. It has been substantiated that means of evidence are an integral element of criminal procedural evidence in criminal proceedings. It has been emphasized that means of evidence and evidence in criminal proceedings have common features that indicate and at the same time determine their interdependence. It has been established that evidence in criminal proceedings is characterized by a number of features that, in their entirety, determine its essence, meaning and place in criminal procedural activity: clear criminal procedural regulation; correlation with international legal standards; carried out exclusively by authorized subjects; symbiosis of intellectual and procedural activity; cognitive nature; focus on establishing circumstances that are subject to proof and are important for criminal proceedings; carried out only within the framework of criminal proceedings and with the help of procedural instruments. It has been found that the means of evidence in criminal proceedings are tools for obtaining, verifying and evaluating evidence during pre-trial investigation and trial. The main features of the means of evidence in criminal proceedings have been identified, which in their entirety determine their essence, are: regulation by criminal procedural legislation of the grounds and the procedure for their use; aimed at establishing circumstances that are subject to

proof and are important for criminal proceedings, as well as motivating the adoption of procedural decisions and arguing legal positions on procedural issues; compliance with international legal standards; used exclusively by authorized entities during criminal proceedings.

Key words: *evidence, means of proof, criminal proceedings, cognition, essence, signs.*